STUDIA NAUK TEOLOGICZNYCH
TOM 21 (2026)

PAWEŁ SZUPPE

Przemysław Artemiuk, Martyna Kozakiewicz, Anna Wróblewska, Adam Kogut (red.), *Pszenica i kąkol. Nowe wymiary współczesnej apologii*, Wydawnictwo «scriptum», Kraków 2024, ss. 374.

Czy katolicy potrzebują apologii? Na to pytanie należy odpowiedzieć twierdząco. Istnieje konieczność obrony chrześcijaństwa. Chodzi o stworzenie przekonujących podstaw dla narracji wiary.

Współcześnie konieczna jest mądra, kreatywna apologia, która broni prawd wiary oraz Kościoła. Charakteryzuje ją znajomość dzisiejszej kultury i mentalności. Zajmuje się analizą, a także rozbijaniem fałszywych, stereotypowych poglądów dotyczących chrześcijaństwa i Kościoła. Opiera się na rozumowej argumentacji, posługując precyzyjnym, lecz obrazowym językiem, unikając przy tym klerykalizmu.

Od końca XX w. można dostrzec „powrót" apologii. Ten prąd myśli filozoficznej, teologicznej i literackiej towarzyszy kształtowaniu się fundamentów europejskiej kultury. Promuje tradycyjne wzorce moralne, rodzinne, wychowawcze, podważa eksperymentowanie na płaszczyźnie dogmatu, katolickiej etyki, liturgii. Stoi na straży chrześcijaństwa oraz cywilizacji, która jest na nim zbudowana. Zawiera dwa podstawowe wymiary: obronę i uzasadnienie. Podaje argumenty przemawiające za chrześcijaństwem w oparciu o naukę ojców Kościoła: wypełnienie mesjańskich proroctw; znaczenie naocznego świadectwa o Jezusie; wyższość zbawczej ekonomii Jezusa, wcielonego Słowa, nad mądrością judaizmu i hellenizmu; moralna wzniosłość i prawość życia; autorytet biskupiego urzędu; męczeństwo – znak autentyczności chrześcijańskiej wiary.

Apologia to intelektualne, praktyczne uzasadnienie i obrona nadprzyrodzonego charakteru chrześcijańskiego objawienia w obecnym kontekście oraz przestrzeni. Warunkuje ją potrzeba zmagania się z bieżącymi twierdzeniami przeciwników, odpierania formułowanych zarzutów tu i teraz. Jej tożsamość kształtuje

Copyright (c) 2026 Paweł Szuppe. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NoDerivs 4.0 Poland (CC BY-ND 4.0 PL) License (https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/deed.en), which permits copying and redistribution of the material in any medium or format for any purpose, even commercially, provided the original author and source are properly cited. If you remix, transform, or build upon the material, you may not distribute the modified material.

obrona chrześcijańskich prawd we współczesnym świecie, uzasadnianie wiary w aktualnych warunkach czasowo-przestrzennych, żywa i odważna reakcja, wejście w spór, polemika, debata, dyskusja. Jej siła tkwi w prawie, argumentacji, racjach, motywach. Warunkuje ją rozumowa i praktyczna obrona podstaw naszej cywilizacji, oparta na pojmowaniu rzeczywistości jako stworzonej i odkupionej, szacunku dla godności ludzkiej osoby, prawa do wolności (także religijnej), zakorzenionych w chrześcijaństwie wartościach, jak: więź oparta na miłości Boga i człowieka; pokój; uznanie naturalnej różnicy płci; nierozerwalność małżeństwa zawartego między kobietą a mężczyzną; troska o rodzinę; służba wspólnemu dobru przez pracę i twórczość; sprawiedliwość; prostota; umiar.

Apologia broni szerokiego obszaru rozumienia oraz wyjaśniania świata, człowieka i jego egzystencji. Stanowi odpowiedź na program „nowej lewicy", antyewangelizację, „dyktaturę relatywizmu". Jest uprawiana przez wybitnych dziennikarzy, publicystów, naukowców, konserwatywnych polityków dobrze posługujących się piórem i znających nowe media.

Można określić ją jako intelektualną, praktyczną obronę współczesnej cywilizacji zachodniej opartej na: chrześcijańskiej koncepcji człowieka; szacunku dla przysługujących mu praw; uznaniu naturalnej różnicy płci; niepodważalności małżeństwa między kobietą a mężczyzną i stworzonej przez nich rodziny; respektowaniu najwyższej wartości ludzkiego życia od poczęcia do naturalnej śmierci.

Nowa apologia powstaje w świecie, który dokonuje rozmycia podstawowych pojęć oraz poddaje je dekonstrukcji. W rzeczywistości tej dominuje polityczna poprawność. Głosi się przegraną Boga i zmierzch chrześcijaństwa. Odrzuca metafizykę na rzecz nieokreśloności. Jednocześnie świat tęskni za powrotem do trwałych wartości. Charakteryzuje go utrata wiary w transcendentne prawdy, a także nieufność wobec religii, często identyfikowanych z fundamentalizmem, przemocą.

Kształtując się w takim kontekście, podejmuje intelektualną i praktyczną obronę chrystianizmu. Jej przedmiotem jest wpierw człowiek, rozumiany w biblijnej perspektywie stworzenia, upadku (grzechu), odkupienia przez Chrystusa, danej przez Niego Ewangelii życia i zbawienia. Broni ona ludzkiej tożsamości, godności, która wyraża się w historycznej pamięci, odpowiedzialności za własne czyny, świętości życia, kulturze ukazującej drugą przestrzeń.

Oprócz człowieka, kształtującego cywilizację, drugi wymiar nowej apologii stanowi obrona obecności chrześcijaństwa w świecie. Realizuje się ona w: walce o chrześcijańską duszę, ewangelicznym uzasadnieniu katolicyzmu, ukazaniu racjonalności chrześcijaństwa, szukaniu przestrzeni dla ewangelizacji. Trzecią płaszczyzną staje się obrona istotnych treści wiary i odpieranie zarzutów, które wprost w nią uderzają.

Nowa apologia pragnie ocalić człowieka, broniąc jego tożsamości, godności. Argumentuje za obecnością chrześcijaństwa w świecie. Zmaga się z zarzutami przeciwko Chrystusowej wierze, dostarczając racji, które ją uzasadniają. Przy realizacji swojej misji wychodzi poza religijną przestrzeń i dobrze funkcjonuje również w świeckiej rzeczywistości. W ten sposób staje się nurtem niekonfesyjnym, ale katolicyzm zawsze traktuje jako źródło, podłoże dla swojego uzasadniania. Podstawowy jej cel to obrona nadprzyrodzonego charakteru chrześcijańskiego objawienia w aktualnym kontekście, a także rozpoznanie tego kontekstu. Formułuje ona racje wobec zarzutów pochodzących z zewnątrz oraz szuka argumentów, które budują pewność wiary.

Apologia jest nowa z kilku powodów: wraca po pół wieku nieobecności; poszerza obszar aktywności – nie ogranicza się do obrony chrześcijaństwa, lecz chce objąć całą cywilizację; rozpoznaje współczesny kontekst; charakteryzuje ją bogactwo form; staje wobec nowych pytań, udzielając odpowiedzi. W kręgu jej zainteresowania nowej są trzy główne tematy: człowiek; obecność chrześcijaństwa w świecie; wiara i jej zasadnicze komponenty. Obejmuje ona nurty: antropologiczny; historyczny; chrystologiczny (teologiczny); kontekstualny; teistyczny.

W kontekst apologijnych rozważań wpisuje się książka *Pszenica i kąkol. Nowe wymiary współczesnej apologii*. Należy ona do serii „Przestrzenie wiary". Pierwsza część tytułu nawiązuje do biblijnej przypowieści Jezusa o Królestwie Bożym (Mt 13,24–30.36–43). Druga prezentuje różne płaszczyzny dzisiejszej apologii. Publikacja zawiera 13 artykułów podzielonych na dwie grupy tematyczne. W pierwszej grupie znajdują się artykuły ukazujące apologię w ogólnej perspektywie: nowe aspekty dzisiejszej apologii (Przemysław Artemiuk); problem kontrreakcji na zmiany w tekstach i ustnych przekazach we wczesnym chrześcijaństwie (Adam Kogut); niebezpieczeństwo zasady *sola Scriptura* dla Słowa Bożego (Sławomir Zatwardnicki); bezdroża nowej duchowości (Robert T. Ptaszek); uzasadnienie chrześcijaństwa w kontekście rozwoju nauk przyrodniczych (Damian Wąsek).

Druga grupa artykułów to studium przypadku. Znajdują się w niej teksty dotyczące: ukazania historyczności Kościoła w świetle wybranych dokumentów Kongregacji Nauki Wiary i Międzynarodowej Komisji Teologicznej (Grzegorz Waśąg); interpretacji magii, zwłaszcza oceny magicznych praktyk przez św. Tomasza z Akwinu (Radosław Broniek OP); powieści Henryka Sienkiewicza jako wzorca dla współczesnych apologetów (Adam Bielat OP); przesłania ks. prof. Tadeusza Gogolewskiego do dzisiejszych apologetów (Krzysztof Polak); rozumienia chrześcijaństwa przez pryzmat twórczości Blaise'a Pascala i Fultona Sheena (Anna Wróblewska); poglądów Leszka Kołakowskiego odczytanych w kluczu apologii chrześcijaństwa (Łukasz Pinio ISch); analizy koncepcji eschatologiczno-utopijnych w kontekście apologii Josepha Ratzingera (Mar-

tyna Kozakiewicz); obrony chrześcijaństwa przez biskupa Roberta Barrona w polemice z nowym ateizmem i argumentacji św. Tomasza z Akwinu (Adam Choma OP).

Prezentowana książka stanowi odpowiedź na potrzebę teologicznej refleksji i apologii chrześcijaństwa. Przyświecają jej biblijne słowa, będące równocześnie wezwaniem: „Pana zaś Chrystusa uznajcie w sercach waszych za Świętego i bądźcie zawsze gotowi do obrony wobec każdego, kto domaga się od was uzasadnienia tej nadziei, która w was jest" (1 P 3,15).

Omawiana publikacja to cenne źródło apologijnej wiedzy. Mogą z niej korzystać nie tylko teolodzy, mający „z urzędu" bronić tożsamości chrześcijaństwa, ale także wszyscy, którzy uznają wiarę i ewangeliczne orędzie za fundament swojego życia.